

Barbara Murawska

"Próby dialogu z młodymi.
Prekatecheza egzystencjalna", Janusz
Tarnowski, Katowice 1983 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 55/1, 213-215

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

M. Carrez prezentuje problem niewolnictwa w 1 P (s. 207—217). Zestawiając go z innymi tekstami NT na ten temat, autor ukazuje doniosłość chrystologiczną tekstu 1 P 2,18—25. Innym konkretnym i ważnym z punktu widzenia doktrynalnego tematem zajął się P. Sandev oir (s. 219—229). Chodzi o wyrażenie „królewskie kapłaństwo”, jak mamy to w tłumaczeniu NT, z 1 P 2,9. Osadzając ten tekst w szerszym kontekście dochodzi autor do wniosku, że nie chodzi w nim o kapłaństwo ministerialne. Ch. Perrot poświęcił swoje wystąpienie jednemu z najtrudniejszych tekstów, jeżeli nie całego NT, to z pewnością w 1 P. Mowa tu o 1 P 3,19 i 4,6, czyli o zstąpieniu Chrystusa do otchłani i przepowiadaniu tam Ewangelii (s. 231—246). Przypomniawszy dwie teorie współcześnie najbardziej akceptowane (chodziłoby o dusze współczesne Noemu lub o ogłoszenie zwycięstwa Chrystusa zmarłym wstającego duchom anielskim, a dokładniej — duchom upadłym), autor wysuwa pewne sugestie, zgodnie z którymi można by widzieć w 3,19 i 4,6 Chrystusa zmarłych wstającego głoszącego duszom zmarłym — tym sprawiedliwym z czasów potopu, skruszonym czy dotkniętym łaską — możliwość życia duchowego. Tego samego zagadnienia dotyka ostatni artykuł (s. 246—267). Jego autorka (A.-M. Bonnardière) prezentuje stanowisko św. Augustyna w tej sprawie, które przez długie lata zaciążyło na egzegezie tego trudnego tekstu. Chciałoby się w tym miejscu dodać: szkoda, że tylko doktrynę Augustyna.

Podobnie jak w pierwszej części książki, tak i tu trzeba podkreślić umiejętność i zwięzłość w przedstawianiu problematyki, a potem w klarownym jej rozwijaniu. Nawet tam, gdzie teksty są wyjątkowo trudne (1 P 3,19; 4,6). Stosunkowo łatwo i szybko można zorientować się w stanowisku danego autora dzięki umiejętności jasnego i precyzyjnego sposobu wyrażania się. Książka warta jest z całą pewnością zainteresowania. Orientuje bowiem dobrze w zasadniczych problemach 1 Listu św. Piotra.

ks. Jan Załęski, Warszawa

ks. Janusz TARNOWSKI, *Próby dialogu z młodymi. Prekatecheza egzystencjalna*, Katowice 1983, Księgarnia św. Jacka, s. 392.

Współczesny, ciągle rozwijający się świat wymaga przemian także w zakresie katechizacji i doprowadzania dzieci i młodzieży do spotkania z Bogiem. Szczególnie lata ostatnie dowodzą, że istnieje głęboka potrzeba rzeczywistego kontaktu z Bogiem, dopełniającego się w samym człowieku. Jak ukazać młodzieży tę drogę, jak jej dopomóc w tej ciągłej wędrówce? Pytanie to stawia sobie wielu katechetów, rodziców i wychowawców.

Książka ks. J. Tarnowskiego jest relacją z faktycznie przeprowadzonych spotkań pedagogiczno-katechetycznych z młodzieżą. Spotkania te autor nazywa „prekatechezą egzystencjalną”.

„Opisanych tu prób nie można jeszcze nazwać katechezą w ścisłym tego słowa znaczeniu — czytamy we wstępie — ponieważ brakuje im spójnego, systematycznego układu. Są one raczej jej przedpolem, czyli tzw. prekatechezą. Zmierzam w nich do przygotowania terenu dla Łaski Bożej, która dotyka samej najgłębszej egzystencji człowieka i przeobraża ją do gruntu” (s. 8).

Taki sposób dzielenia się własnymi doświadczeniami w dziedzinie katechezy, dotąd raczej w literaturze niespotykany, stanowi cenne źródło wiedzy o metodach pracy z młodzieżą. Pozwala również na ciągłe analizowanie i korygowanie własnego postępowania katechety.

Książkę można podzielić na dwie części. Pierwsza, na którą składają się trzy rozdziały zatytułowane: *Cwaniaczki, Grupa Niedzielna i Ministranci*, jest dokładną relacją z przebiegu spotkań z trzema grupami młodzieży. Druga, nosząca tytuł: *O co właściwie chodzi?*, przedstawia podstawy teoretyczne oddziaływań wychowawczych autora.

Ks. Tarnowski oparł swoje kontakty z młodzieżą na realizacji następujących kategorii pedagogicznych: 1) autentyczność, 2) dialog, 3) spotkanie z Bogiem, 4) zaangażowanie chrześcijańskie. Zostały one zaczerpnięte z filozofii personalizmu i egzystencjalizmu w ujęciu chrześcijańskim.

Wybór tych kategorii wydaje się szczególnie trafny. Dewaluacja rzeczywistej wartości wspomnianych czterech terminów budzi potrzebę jej przywrócenia.

Przytoczone przykłady zastosowania tych kategorii dowiodły, że wprowadzić drogą ich urzeczywistniania jest niekiedy bardzo długa i trudna, lecz daje możliwość dopomożenia młodym w ich rzeczywistym spotkaniu z Bogiem.

W niejednakowym stopniu i w różnym czasie udało się autorowi, przynajmniej częściowo, zastosować wymienione kategorie w poszczególnych grupach. Najtrudniej przyszło nawiązać dialog z Cwaniaczkami, chociaż praca z nimi wydaje się — z punktu widzenia pedagoga — najciekawsza. Ciągła walka o ich najpierw krytyczne spojrzenie na siebie, później o odczucie kontaktu z Bogiem i zwrócenie się ku Niemu, przedstawiona została z wnikliwością i znaczną dozą samokrytyki.

Autor stwierdza: „Sfera religijna jest wyjątkowo delikatna i wszelki przymus w tym zakresie może stać się niebezpieczny” (s. 338). Dlatego próby bezpośredniego zwracania się Cwaniaczków do Boga w modlitwie musiały nastąpić w wymienionej grupie dość późno, stały się jednak ich rzeczywistym przeżyciem.

Praca z Grupą Niedzielną miała już charakter wyraźniej katechetyczny. Młodzież uczęszczająca na te spotkania wykazywała początkowo zainteresowanie raczej problemami dotyczącymi codziennego życia. Stopniowo dopiero zaczęła wchodzić w centrum jej uwagi problematyka wiary chrześcijańskiej, ale całkowite oddanie się i zawierzenie Bogu wydawało się uczestnikom grupy jeszcze zbyt trudne. W pracy z grupą Ministrantów autor pragnął pomóc im w przezwyciężaniu zainteresowania jedynie zewnętrzną stroną obrzędów liturgicznych, co mogło przesłonić istotę spotkania z Bogiem.

Godne uwagi są niekonwencjonalne metody pracy z młodzieżą: sondaże, konkursy, dyskusje, głosowania, które sprzyjają urzeczywistnianiu czterech zamierzonych kategorii pedagogicznych. Ważną rolę również wydają się odgrywać formy organizacyjne, np. praca w grupach, katechizacja indywidualna, próby reform służby ministrantów, a także dyskusje urządzone na wzór turniejów sportowych.

Każde spotkanie katechetyczne, niezależnie od omawianego tematu, zakończone było podsumowaniem teologicznym oraz wspólną modlitwą. Na szczególną uwagę zasługuje stworzenie specjalnej atmosfery dla rozmowy z Bogiem — zaciemnienie, świeca pośrodku kręgu modlących się, trzymanie się zebranych za ręce w czasie wymawiania słów Modlitwy Pańskiej, a także zwracanie się do Boga własnymi słowami. Te zewnętrzne — zdawałoby się — okoliczności są na pewno bardzo pomocne w modlitwie, zwłaszcza u osób, które nawykły do schematycznego zwracania się do Stwórcy, co uniemożliwia im autentyczne przeżycie. Nie brakowało również w spotkaniach odczytywania fragmentów Pisma Świętego.

Niewątpliwą wartością prezentowanej książki jest autentyczność relacji ze spotkań z młodzieżą oraz krytyczny stosunek ks. Tarnowskiego do własnych poczynań pedagogicznych, szczególnie w odniesieniu do grupy Cwaniaczków. „Może gdyby moje przeświadczenia były jeszcze silniejsze, skuteczniejszą miałyby moc promieniowania” — pisze autor. „Mwśle, że zbyt je ukrywałem. Tak jak oni nie krepowali się moją osobą, ja powinienem może swobodniej rozmawiać z nimi o Bogu” (s. 333).

Z tych refleksji wychowawcy nad własnym postępowaniem wypływał niewątpliwie szacunek dla młodzieży, subtelność w ukazywaniu współpartnerom ich błędów oraz niezmiordowana cierpliwość, albowiem droga do Boga

nie zawsze bywa prosta. Takich cech niekiedy brakuje katechetom, wskutek czego katecheza staje się zwykłą lekcją szkolną, na którą uczęszcza się raczej z obowiązku niż z rzeczywistej potrzeby. Nie ulega wątpliwości, że jednym z najważniejszych czynników w nauczaniu religijnym jest sama osobowość katechety.

Trudno wymagać dokładnego przeniesienia form pracy z młodzieżą, opisanych w recenzowanej książce, na teren parafialny, gdzie katecheza odbywa się w bardzo licznych grupach. Można jednak próbować przejąć z niej ducha autentycznego dialogu, który prowadzi do zaangażowania, a w jego wyniku do osobistego spotkania z Bogiem.

Książka ta stanowi nie tylko przekonywającą i twórczą propozycję nowego kształtu katechezy, ale może okazać się pomocna także rodzicom i wychowawcom, jak również i samej młodzieży w odkrywaniu ludzkiej i Bożej rzeczywistości.

Barbara Murawska, Warszawa